

II. évfolyam 12. szám 1991. december HÍRMONDÓ

GYERMEKEKÉ A KÖNYVTÁR!

Gyermekkönyvhét - 1991.

Az 1991-os országos gyermekkönyvhetet /november 29-december 5 között/ a Gyermekkönyvek Nemzetközi Tanácsának Magyar Bizottsága szervezi.

A megnyitót november 29-én, a budapesti Liszt Ferenc téri Gyermekkönyvtárban tartották, Janikovszky Éva író nő mondott ünnepi köszöntőt.

A könyvtár kirakatában megtekinthetők a könyvhétre megjelent kiadványok.

Könyvtárunk kiemelt gyermekkönyvheti programját a földszinti előadóteremben rendezzük meg Havas Judit előadóművész és Budai Ilona népdalénekes közreműködésével. December 5-én 10. 30 órától 11A A VILÁG RIGÓ LENNE - irodalmi játék Weöres Sándor versei alapján óvodásoknak és kisiskolásoknak. \4.00 órától HÉTKÖZNAPOK A KERESZTFÁN - műsor, amely ismert erdélyi írók, költők műveiből ad válogatást felsőtagozatosoknak.

Szünidei program

Minden kedves gyermekolvasónkat várjuk a programjainkra. Nagyon sikeres volt a nyáron a gyöngyfűzés, ezért a nyitvatartási napokon délelőtt 10-12 óráig várjuk az érdeklődő gyerekeket gyöngyfűzésre.

Videómozi

A vetítések kezdési ideje minden előadáson délután 2 óra.

1991. december

23. Hétfő: Kincskereső kisködmön

27. Péntek: Egri csillagok I.

28. Szombat: Egri csillagok II.

29. Vasárnap: A kőszívű ember fiai I.

30. Hétfő: A kőszívű ember fiai II.

1992. január

2. Csütörtök: A Pál-utcai fiúk

3. Péntek: Légy jó mindhalálig

Vasút- és autómódel kiállítás

Könyvtárunk 1990 decemberében nagy sikerű családi programokat jelentő vasútmódel kiállítást szervezett. Ez év decemberében is szeretnénk karácsony havát és a téli szünidőt gyermek és családi rendezvényekkel gazdagítani. A tavalyi vasútmódel kiállítást autómódellek és terepasztalok bemutatójával, módellek valamint közlekedéssel kapcsolatos könyvek vásárával és a KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM-tól kölcsönzött járműtörténeti filmek vetítésével kívánjuk bővíteni.

A rendezvényre 1991. december 9 - 1992. január 6. között kerül sor. A kiállítást szponzorálják: CARBOVAN KFT, DEÁK GYULA asztalos, HUNGÁRIA BIZTOSÍTÓ, IBUSZ, KONZUMBANK. A kiállításról, a hozzákapcsolódó programokról és a részletes tudnivalókról külön kiadványt jelentettünk meg. (A kiadványt az Általános Tájékoztatási Ponton és a ruhatárban kérheti). Kérjük kedves vendégeinket, hogy csoportos látogatás esetén (filmvetítés, mozgó terepasztal bemutató) előre szíveskedjenek bejelentkezni személyesen vagy telefonon (16-777) Gyetvainé Szorcscsik Angélnál.

December - Bak hava

December a latin őskalendáriumban a 10. hónap volt, a neve is azt jelenti: "tizedik".

Decembert borongós arcú, feketébe öltözött ifjú jelképezte; baljában szarvasgombával teli tálat, jobbájában a hónap jegyét, a Bak csillagkép jelét tartotta. December havát jelképezték már az antik korban is a téli ünnepekre való készülődés, és a mulatozás jelenetei. December régi magyar neve Bak hava, s a hónap kezdő ünnepe után Karácsony hava is volt.

A csillagászati tél december 21-én kezdődik. Ez az év legrövidebb napja. A Nap - a mi földrajzi szélességünkön - délkeleten kél, délnyugaton nyugszik, és a Baktérítő magasságában tűz merőlegesen a Földre. A Baktérítő nevét onnan kapta, hogy a Nap a Bak jegybe érve ezen a körön hág a legmagasabbra, s onnét tér vissza az Egyenlítő felé. A déli félgömbön ez a nap a nyár közepe. Mi a gyakorlatban december 1-jétől számítjuk a telet (meteorológiai tél), a kínaiak és a régi kelták november elejétől. A Bak jegyet uraló hónap december 22/23-án kezdődik. A csillagkép magyar elnevezése nem pontos. A görög, illetve latin megjelölés (Aigoherosz, Capricornus) "kecskeszarvat viselőt" jelent, mert egy elől kecske, hátul hal keveréklyén testesítette meg. E "szörnyszülött" keletkezésének ismét csillagászati-naptári oka lehetett. A Bak jó 10 000 éve Egyenlítő alatti, tehát "alvilági vizekbe" érő csillagkép, az eget tanulmányozó ember is már ilyennek ismerhette meg. Csillagmitológiája szerint a Bak a halálból, halál-állapotból visszatérő isten jelképe, aki azért jelenik meg kecskegida képében, mert a mitologikus tudatra jellemző módon a hősznak, istennek gyakran át kell esnie egy sajátos törzsféjlesztésen, adott esetben úgy, hogy valamely hidegvérű állat képében tölti halotti, magzati létét, négy lábúként születik e világra, ember alakban végzi el itteni feladatait, és madár alakban távozik a túlvilágra.

A kecskének mint állatszimbólumnak keresztény megítélését felemáság jellemzi. A kecske az antikvitásban termékenység-jelkép volt, ezért a keresztény ikonográfiában a nemi vágy megtestesítője de az elkárhozottaké is.

200 éve halt meg Wolfgang Amadeus Mozart

"Az éjnek sírt fel fuvolája a föld alá bukott remény. S ő volt az élet nagy királya, a korona fénylett fején."

(Gulyás Pál) Mozart, a zeneművészet egyik legnagyobb alkotója 200 évvel ezelőtt 1791 december 5-én hunyta le szemét. A fiatalon eltávozott zeneszerző több mint 600 alkotását alig 3 évtized alatt komponálta. Ez idő alatt bejárta a fejlődés minden szintjét, a kor zenei köznyelvének hibátlan elsajátításától a géniusz megnyilatkozásáig. A csodagyerek zongorajátékos bejárva fél Európát, bámulatba ejtette a zenekedvelő nemesség köreit. 12 éves korában már operáirással foglalkozott. Utazásai során megismerkedett az olasz operák stílusával, a német és francia zenei formákkal, hangszereléssel. A salzburgi érsek szolgálatában a komponálás örömeinek élvezte magából a sikeres zenekari kamaraműveket. De egyre terhesebbnek érezte a kiszáradt világát, az udvari szolgálat kötelezettségeit. 1781-ben Bécsben telepedett le, s a biztos kenyeret nyújtó udvari zenészsors helyett a "szabad művész" bizonytalan útját választotta. Gyorsan szaporodó remekművei, operasikerei ellenére állandó anyagi gondok nehezítették életét. Legyengült szervezetén a betegsége hamar felülkerekedett. Utolsó megbízását, a gyászmisét nem tudta már befejezni.

Ismeretlen helyen, jeltelen sírban pihen teste, de halhatatlan muzsikája itt él közöttünk. Irodalom:

Hildesheimer, Wolfgang: Mozart. Bp.: Gondolat, 1985. Hézszer Zoltán: Wolfgang Amadeus Mozart. Bp.: Zeneműkiadó, 1978. Hughes, Spike: Mozart operakalauz. Bp.: Zeneműkiadó, 1976. Jemnitz Sándor: Wolfgang Amadeus Mozart. Bp.: Gondolat, 1961. Sadic, Stanley: Mozart. Bp.: Zeneműkiadó, 1987.

ÚJDONSÁGAINK

MAGYAR

LAROUSSE ENCIKLOPÉDIA

A téli könyvvásár egyik szenzációja bizonyára a MAGYAR LAROUSSE ENCIKLOPÉDIA lesz.

Örömteli szenzáció annak, aki hozzájuthat, hiszen az első kötet 2.500.-Ft-ba kerül, s ezt követi majd két további kötet darabonként legalább ugyanennyiért. Szomorú mindazoknak, akik csak Hegedűs Géza tanár úr kezéből ismerhetik a pompás kiállítású, korrekt és ideológiamentes, jelentős magyar anyaggal kiegészített enciklopédikus szótárt. A korszerű hazai ismerettár hiánya keltette hatalmas úr betöltésére teljesen nem alkalmas ugyan, de legalább - és ez a nagy erénye - elkészült. Szemben a jelenleg éppen remény nélkülű tengődő, szintén az Akadémiai Kiadónál készülő magyar enciklopédiával. Inkább mondjunk hát csak jót róla és ajánljuk mindazoknak, akik egy közepes méretű és anyagú, jól szerkesztett ismerettárra vágnak. S, ha máshol nem is, a könyvtárakban biztosan hozzá is juthatnak.

MAGYAR

LETTRE INTERNATIONALE

Az egységes Európának, a liberális demokráciának a célkitűzéseit kívánja szolgálni a negyedévi folyóirat, a LETTRE INTERNATIONALE, amelynek első, francia nyelvű kiadását az 1968-as prágai tavasz egyik főszereplője, Antonin J. Liehm indította útjára 1984 nyarán. Olyan eredményre, hogy a francia folyóiratot követte a spanyol, az olasz, a német, a szerb, a cseh-szlovák, a horvát kiadás és már várható a skandináv, az orosz és a román Lettre Internationale is. A magyar kiadás mögé szellemi életünk jeles képviselői sorakoztak fel, bízva abban, hogy a lap segíti szellemi életünk bekapcsolódását az európai gondolatok áramkörébe. Mindenekelőtt azzal, hogy egyaránt közöl irodalmi, művészeti tanulmányokat és esszéket, interjúkat, szépirodalmat, regényrészleteket, verseket, elbeszéléseket, művészi grafikákat és e közlésekkel tájékoztat a művelt világ írástudóit foglalkoztató kérdésekről, problémákról, vitákról.

A Magyar Lettre Internationale Alapítvány és folyóirata olyan célokat tűzött maga elé, melyek megvalósítása mindannyiunk közös és sürgető érdeke.

BALASSI BÁLINT Asztaltársaság
BALASSI BÁLINT NÓGRÁD NEGYEI KÖNYVTÁR, SALGÓTARJÁN

Zsuffa Péter

Köpenyem végighúzom az ezeréves porban.

Azt hiszem élhettem volna más korban.

Mi itt mögöttem romjaiban áll,
a jövő is lehetne,- bölints hát király!

Belemártom testem a rekedt porba,

köpenyem palást, s elküld a pokolba.

- Gyalázat ez! de szitka nem fog rajtam,
- bölints hát király! mondd, hogy igazam van.

Kardként emelem öreg botom az égre.

Kékjét vérbe mártom, most megölöm végre!

Pusztuljon az idő, s a halál, mi vár.

Nekem van igazam,- bölints hát király!

Arcomba csap a műanyagnap sugár.

Itt már az égi felhők is műanyagok,

bakelit ördögök, fröccsentett angyalok.

Ó NEM!

De a bádogtemetőkből magányosan füttyörészik tovább
a rozsdabarna szél.

A szitáló nedvben elenyészik ki már holt, s ki még él.

Ez itt vörös salak, nem szemed elveszett színe,

bordázata s lankái nem homlokod erezete.

Ez itt salak, újkori emlék. Apáink teteme.

Paróczai Csaba

WAR SONG

Az ágak között a füst szitál
idegen támasz a lábunk
korhadtt váltunkon nagykabát
mondd meg hát mire várunk

Vagyunk és nem tudjuk azt se most
mi az mi bennünket megtart
félelelem rázza a villamost
folyóba vágyik a rakpart

Lehangolt zongorán átoson
valami régen volt dallam
meg-megbillenve hallgatom
májfoltos szűk kapualjban

Micsoda háborús évszak ez
sohasem lesz ennek vége
hó hullt az égből most repesz
házfalhoz lapul a béke

Riadt arcunkat kémlelő
sötétlő két szem a bánat
lábunkat térdelve ölelő
hűtlen szó a bocsánat

Honnan került mindez most elő
hol bujkált eddig ha megvolt
nagybeteg fák közt dermedt idő
szitálja ránk ezt a kort

MINDEGY

Szederjes lila test lett az alkonyat
meredt szemként a hold a várost bámulja
az ág azt képzeli hogy végén alma ring
meghajlik tudja bár nincs súly ami húzza

Gubbaszt a ház ablakán rossz vers a függöny
álmában lebeg a tegnapi szél fújja
kifelé sötétít benn a lámpafény
titkon a tárgyakat visszavarázsolja

Az óra is megáll meggondolja magát
s elindul vissza most mint aki megriadt
nagy tükör a múlt s önmagába szeret
mindegy már az arc a van lesz az alkonyat

Bódi Ildikó

JÖTTÉL

Betöltöd szívem minden sejtjét
mi volt... eltűnt könnyedén.
Te vagy a világ!
A végtelen ég! a boldogság egyedüli forrása
lettél!

Nádasdi Antal

ZSÓKA-DAL

Ha lehetne, mint rég,
én betyár lennék - Zsóka!
Erdők sűrűje rejtene, nádvilág
vagy a végtelen róna.

Pej lovam, neved visszhangja:
Hóka.

Rajta hét határon át
vágatnék Hozzád,
esőben, hóban
Zsóka.

S a menny után jöhet
a börtön, az akasztófa.

GYEREKEKNEK

Tudod-e?

Gyarmat vára

Balassagyarmat a honfoglaláskor a Gyarmat törzs egyik szállása volt. 1244-ben IV. Béla kíséretével itt tartózkodott. A XIII. században már állt egy őrtorony az Ipoly partján, amely valószínűleg az átjárót őrizte. A középkorban a Balassák a környező vidékkel együtt a későbbi királyi várrá lett erősség urai. Mozgalmas háborús időszak vette kezdetét, amikor az egyre északabbra törő törökök 1544-ben Nógrád várát elfoglalták. A gyarmati vár katonái és lakosai felkészültek a törökök elleni küzdelemre, akik többször sikertelenül rajtaütöttek Gyarmaton is. 1552-ben azonban Ali budai pasa nagy haddal közeledett. A gyarmati vár kis számú őrsége reménytelennek tartotta a harcot, elhagyta a várat, melyet Ali felégetett és lerombolt. Az 1593. évi hadjárat felszabadította Gyarmatot és Mátyás főherceg rendeltére újraépítik Gyarmat várát. 1648-ban a török újra támadást indít Gyarmat ellen. A vár bátor védői, a lakosság, a segítségükre érkező Palánki huszárok és Forgách Ádám érsekújvári főkapitány lovaskülönítménye ez alkalommal megmentették a várost az újabb pusztulástól. 1663 nyarán Gyarmat nem tud szembeszállni Küprülü nagyvezér jól felszerelt hadseregével. A vár elesik, lerombolják és felperzselik, helyén csak elszórt kőhalmaz marad. Később, 1695 után, ezekből a kövekből templomot, uradalmi vendégfogadót és megyeházat építenek.

Irodalom:

Hernádi Károly: Nógrádi várak. 1982. Nógrád Megye műemlékei. 1954.

A Csereklub hírei

A Lutra-csereklub péntek délutánonként 13 és 8 óra között várja a csereberélőket. Az új Lutra-album (Duck Tales - Kacsamesék, történeteiben régi ismerősöddel, Dago-bert bácsival és unokaöccseivel, valamint Kvák kapitány izgalmas történeteivel találkozhatasz. Figyelem!

A Lutra-szelvények beküldési határidejét 1992. január 15-ig, a Dino-szelvények beküldési határidejét pedig 1992. január 31-ig meghosszabbították.

Szeretettel várjuk a játszótársakat és kedves barátait a gyermekkönyvtárban.

Sorozataink

Nem minden gyerek szeret olvasni, de minden gyerek szereti a szép, színes képeket. És egy-egy képről mennyit lehet tanulni! Vegyük például kézbe a Park Kiadó Csuda világ... sorozatát. Egyedülálló képanyagával tanít és gyönyörködtet egyszerre. Aligha van az országban még egy olyan gyermekkönyvsorozat, melyből annyi ismeretet szerezhetnének a kisiskolások és óvodások az állatokról, mint a "Csuda világból". A sorozat 1989-ben elnyerte a Bolognai Könyvvásár legszebb tervezésért járó díját.

Eddig négy kötet jelent meg - Madarak, Emlősök, Pókok, Kígyók -, amelyekből sok olyan új ismeretet, érdekességet megtudhatsz ezekről az állatokról, amelyeket másutt hiába keresnél.

Könyvtárunkban megtalálod mind a négy kötetet.

Videómozi

A National Geographic videókönyvtár sorozat vetítése minden héten szerdán du. 15 órakor kezdődik.

A vetítések előtt bemutatjuk a témához kapcsolódó könyvtárunkban megtalálható könyveket.

Egy-egy film vetítési ideje 60 perc.

4-én A nagy bálnák

11-én A nagy majmok nyomában

18-án Nagy macskák

A hónap könyve

KUVIA VANTAALTA

1917. december 6-án Finnország független, polgári demokratikus állammá vált. A svéd majd az orosz cárok több évszázados uralma után Finnország az önállóság útján indulhatott el. A második világháború után kiteljesedtek a Finnország által választott sajátos fejlődési irány eredményei. Jelentős, egyenletes gazdasági növekedés, a finn nép életének mély változásai, a finn semlegesség valamint az európai együttműködésért tett politikai lépések jellemezték ezeket az évtizedeket.

Örömkre szolgál, hogy a finn népet köszöntve államának megalapítása alkalmából, szólhatunk Salgótarján és Vantaa 15 éves múltra visszatekintő testvérvárosi kapcsolatáról.

Vantaa városának múltja és jelene jól példázza ezt a közel 80 éves fejlődést. Már a 14. században éltek a területen finnek, akik 1351-ben Magnus Erikson svéd- finn királytól monostor alapítására kaptak engedélyt.

A 20. században Vantaa Finnország leggyorsabban fejlődő települése lett. Ebben szerepet játszott a főváros, Helsinki szomszédsága, két közös kerület megléte, az országos főútvonalak, vasútvonalak és a Helsinki-Vantaa repülőtér közelsége. Az 1983-ban megjelent s itt most bemutatott album bizonyítja, hogy Vantaa iparosítása, az adminisztrációs központ, a szociális, gyógyászati és kulturális centrumok építése nem rombolta szét a finn táj gyönyörű harmóniáját. Az új lakó-

telepeket körbeölelik a nyírfaligetek és a fenýőerdők.

A csodálatosan szép színes fotók mutatják, hogy a letűnt századok műemlékei, a 20. századi modern építészet alkotásai, a földszintes faházak és a kőépületek összhangba hozhatók.

Az évforduló alkalmából a finn népnek és testvérvárosunk, Vantaa lakóinak békés, eredményes munkát, további sikeret kívánunk.

Nógrádi könyvespolc

A Balassi Bálint Asztaltársaság és a Balassi Bálint Nógrád Megyei Könyvtár 1990-ben pályázatot hirdetett meg az Asztaltársaság alkotó tagjai körében. A pályázat képzőművész nyertesének - Bagi András - kiállítását megrendeztük.

Most az irodalmi díjazott kiadványát jelentettük meg. Minden könyvtári olvasónk érdeklődő figyelmébe ajánljuk hát: Marschalkó Zsolt: Ostromállapot című kötetét.

A kötet 30,- Ft-os áron megrendelhető és megvásárolható könyvtárunkban.

FELHÍVÁS

Kedves Olvasóink!

1992 januárjában emlékezünk meg Salgótarján várossá nyilvánításának 70. évfordulójáról. A Balassi Bálint Nógrád Megyei Könyvtár ez alkalommal jubileumi kiállítást szervez, rendez. Hogy a kiállítás a legteljesebben mutassa be a város történetét és fejlődését, minden olvasónkat kérjük: a tulajdonukban lévő nyomtatott és képi dokumentumokat szíveskedjenek rendelkezésünkre bocsátani. Különösen érdeklő-

dünk az 1945 előtti időszakra vonatkozó kiadványok iránt. A kiállítás szervezője intézményünkben: KOJNOK NÁNDOR főmunkatárs.

HÍREK

Balassi Bálint Asztaltársaság December 13-án 16 órától Irodalmi teadélutánt rendez asztaltársaságunk a Karancs Szálló Frézia cukrászdájában.

Novemberben Oláh Jolán, Cene István és Bagi András tagtársainknak nyílt önálló kiállítása Monoron, Rónafalun és Bujákon.

Az Elváltak Érdekvédelmi Egyesülete 1991. december 6-án a klubban, december 20-án az emeleti szemináriumi szobában, 16 órai kezdettel tartja vezetőségi ülését a Balassi Bálint Nógrád Megyei Könyvtárban

A Mozart rejtvény IX. fordulójának nyertesei:

Balázs Péterné Salgótarján, Ybl M. út 61.fsz.2.

Prókai Judit Salgótarján, Nyírfácska út 3.

Ruszanov Anett Mira Somoskőújfalu, Somosi út 244.